

## บทที่ 4

### ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับดังนี้

1. ลักษณะของแผนการสอนที่มีประสิทธิภาพของครูมัธยมศึกษา สังกัดกรมสามัญศึกษา จังหวัดพะเยา
2. ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำแผนการสอนให้มีประสิทธิภาพ ในด้านตัวครูผู้จัดทำแผนการสอน ด้านองค์ประกอบพื้นฐานในการจัดทำแผนการสอน ด้านโครงสร้างและระบบบริหารของหน่วยงาน และด้านบริบทของการจัดทำแผนการสอน
3. ปัญหาอุปสรรคและความคิดเห็นในการจัดทำแผนการสอนของครู

ลักษณะของแผนการสอน

ผู้วิจัยวิเคราะห์แผนการสอนของครูมัธยมศึกษา จังหวัดพะเยา ที่จัดทำแผนการสอนที่มีประสิทธิภาพ จำนวน 10 รายวิชา ดังนี้

| แผนการสอน<br>รายวิชาที่ | รายวิชา          | รหัสวิชา | ชั้น |
|-------------------------|------------------|----------|------|
| 1                       | วิทยาศาสตร์      | ว 101    | ม.1  |
| 2                       | ชีววิทยา         | ว 441    | ม. 4 |
| 3                       | ภาษาไทย          | ท 305    | ม. 3 |
| 4                       | ภาษาไทย          | ท 401    | ม. 4 |
| 5                       | ภาษาอังกฤษหลัก 5 | อ 011    | ม. 1 |
| 6                       | ภาษาฝรั่งเศส 1   | ฝ 011    | ม. 4 |
| 7                       | สังคมศึกษา       | ส 101    | ม. 1 |
| 8                       | สังคมศึกษา       | ส 401    | ม. 4 |
| 9                       | สุขศึกษา         | พ 101    | ม. 1 |
| 10                      | สุขศึกษา         | พ 402    | ม. 4 |

## 1. องค์ประกอบของแผนการสอน

### 1.1 องค์ประกอบโดยรวม

แผนการสอนโดยรวมทั้ง 10 วิชา มีการจัดทำเป็นรูปเล่ม โดยทุกแผนมีการระบุชื่อแผน ระดับชั้น หมวดวิชา ชื่อสถานศึกษา และชื่อผู้จัดทำ มีการเขียนคำนำหรือบทนำ สารบัญ หลักการและจุดหมายของหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น ฉบับปรับปรุง 2533 (ในรายวิชาอยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น) และหลักการและจุดหมายของหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย ฉบับปรับปรุง 2533 (ในรายวิชาที่อยู่ในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย) มีการเขียนจุดประสงค์ รายวิชาและคำอธิบายรายวิชา มีการจัดทำตารางวิเคราะห์จุดประสงค์รายวิชาและคำอธิบายรายวิชา มีการจัดทำตารางวิเคราะห์จุดประสงค์การเรียนรู้ โครงการสอน แผนการประเมินผล และมีแผนการสอนย่อย รวมทั้งมีภาคผนวกซึ่งระบุข้อสอบวัดผลกลางภาคและปลายภาคพร้อมข้อเฉลย นอกจากนี้บางแผนยังมีองค์ประกอบอื่น ๆ แตกต่างกันไปดังตาราง 1

ตาราง 1 แสดงองค์ประกอบที่บรรจุอยู่ในบางแผนการสอนโดยรวม

| รายการ                                       | แผนการสอนรายวิชาที่ |   |   |   |   |   |   |   |   |    | ความถี่ |
|----------------------------------------------|---------------------|---|---|---|---|---|---|---|---|----|---------|
|                                              | 1                   | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 | 8 | 9 | 10 |         |
| คำชี้แจงหรือขั้นตอนการปฏิบัติในการใช้แผน     |                     |   |   |   |   |   |   |   |   |    |         |
| การสอน                                       | /                   | / | - | - | - | - | - | - | - | -  | 2       |
| ตารางแสดงสิ่งที่ต้องเตรียมทั้งครูและนักเรียน | /                   | / | - | - | - | - | - | - | - | -  | 2       |
| ข้อจำกัดหรือข้อควรปฏิบัติในการใช้แผน         |                     |   |   |   |   |   |   |   |   |    |         |
| การสอน                                       | /                   | / | - | / | - | - | - | / | - | -  | 4       |
| ตารางวิเคราะห์ทักษะกระบวนการ                 | -                   | - | / | - | - | - | - | - | / | -  | 2       |
| แบบประเมินพฤติกรรมด้านจิตพิสัย               | -                   | / | - | / | - | - | - | - | / | -  | 3       |
| ธรรมชาติของวิชา                              | /                   | - | / | / | - | - | - | - | - | -  | 3       |
| หลักการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน              | -                   | / | - | - | / | - | - | - | - | -  | 2       |
| ความสำคัญของแผนการสอน                        | -                   | - | - | - | / | - | - | - | - | -  | 1       |
| ขั้นตอนการเขียนแผนการสอน                     | -                   | - | / | - | / | - | - | - | - | -  | 2       |
| บรรณานุกรม                                   | /                   | / | / | / | / | - | / | / | / | -  | 8       |

จากตาราง 1 แสดงให้เห็นว่าแผนการสอนโดยรวม ส่วนใหญ่เขียนบรรณานุกรม (8 รายวิชา) บางรายวิชา (2-4 วิชา) มีการเขียนข้อจำกัดหรือข้อการปฏิบัติในการใช้แผนการสอนแบบประเมินพฤติกรรม ด้านจิตพิสัย ธรรมชาติของวิชา คำชี้แจงหรือขั้นตอนการปฏิบัติในการใช้แผนการสอน ตารางแสดงสิ่งที่ต้องเตรียมทั้งครูและนักเรียน ตารางวิเคราะห์ทักษะกระบวนการและขั้นตอนการเขียนแผนการสอน มี 1 รายวิชาที่มีการเขียนความสำคัญของแผนการสอนได้ด้วย

## 1.2 องค์ประกอบของแผนการสอนย่อย

จากการวิเคราะห์องค์ประกอบของแผนการสอนย่อยแต่ละแผนการสอน จำนวน 10 รายวิชา เป็นดังนี้

ตาราง 2 แสดงจำนวนแผนการสอนย่อยของแต่ละรายวิชา

| แผนการสอนรวมที่ | ชื่อวิชา         | รหัสวิชา | จำนวนแผนการสอนย่อย |
|-----------------|------------------|----------|--------------------|
| 1               | วิทยาศาสตร์      | ว 101    | 32                 |
| 2               | ชีววิทยา         | ว 441    | 42                 |
| 3               | ภาษาไทย          | ท 305    | 14                 |
| 4               | ภาษาไทย          | ท 401    | 20                 |
| 5               | ภาษาอังกฤษหลัก 5 | อ 011    | 50                 |
| 6               | ภาษาฝรั่งเศส 1   | ฝ 011    | 28                 |
| 7               | สังคมศึกษา       | ส 101    | 32                 |
| 8               | สังคมศึกษา       | ส 401    | 18                 |
| 9               | สุขศึกษา         | พ 101    | 20                 |
| 10              | สุขศึกษา         | พ 402    | 16                 |

จากตาราง 2 แสดงให้เห็นว่า แผนการสอนรวมที่มีจำนวนแผนการสอนย่อยมากที่สุด คือ แผนการสอนรวมที่ 5 รายวิชาภาษาอังกฤษหลัก 5 (อ 011) รองลงมา ได้แก่ แผนการสอนรวมที่ 2 รายวิชาชีววิทยา (ว 441) แผนการสอนรวมที่ 1 รายวิชาวิทยาศาสตร์ (ว 101) และแผนการสอนรวมที่ 7 รายวิชาสังคมศึกษา (ส 101) (ซึ่ง ว 101 และ ส 101 มีจำนวนแผนย่อยเท่ากัน) แผนการสอนรวมที่ 6 รายวิชาภาษาฝรั่งเศส (ฝ 011) แผนการสอนรวมที่ 4 รายวิชาภาษาไทย (ท 401) แผนการสอนรวมที่ 9 รายวิชาสุขศึกษา (พ 101) แผนการสอนรวมที่ 8 รายวิชาสังคมศึกษา (ส 401) แผนการสอนรวมที่ 10 รายวิชาสุขศึกษา (พ 402) และแผนการสอนรวมที่ 3 รายวิชาภาษาไทย (ท 305) ตามลำดับ

องค์ประกอบของแผนการสอนย่อยในแต่ละรายวิชาทั้งหมดมีการระบุส่วนประกอบที่เหมือนกันคือ ลำดับที่แผนการสอน ชื่อวิชา เรื่องที่สอน จำนวนคาบ สาระสำคัญ จุดประสงค์ปลายทาง จุดประสงค์นำทาง เนื้อหา กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อการเรียน การสอน การวัดผลประเมินผล กิจกรรมเสนอแนะ นอกจากนี้บางแผนยังมีการระบุส่วนประกอบอื่นๆ ที่แตกต่างกันไป ดังตาราง 3

ตาราง 3 แสดงส่วนประกอบอื่นๆ ของแผนการสอนย่อยในแต่ละรายวิชา

| องค์ประกอบที่ระบุในแผนการสอนย่อย | รายวิชาที่ |   |   |   |   |   |   |   |   |    | ความถี่ |
|----------------------------------|------------|---|---|---|---|---|---|---|---|----|---------|
|                                  | 1          | 2 | 3 | 4 | 5 | 6 | 7 | 8 | 9 | 10 |         |
| ชื่อวิชา                         | /          | / | / | / | - | / | - | / | / | /  | 8       |
| ระดับชั้น                        | /          | / | / | / | - | / | - | / | / | /  | 8       |
| คาบที่สอน                        | /          | / | / | / | - | / | - | / | / | /  | 8       |
| กระบวนการเรียนรู้                | /          | / | - | / | / | - | / | / | / | /  | 8       |
| บันทึกหลังการสอน                 | -          | - | - | - | - | / | / | - | - | /  | 3       |
| ใบความรู้                        | /          | / | / | / | - | / | / | / | / | /  | 9       |
| ใบงาน                            | /          | / | / | / | - | / | / | / | / | /  | 9       |
| แบบกิจกรรม                       | /          | / | / | / | - | - | - | - | / | -  | 5       |
| เครื่องมือวัดผลประเมินผล         | /          | / | / | / | - | / | / | / | / | /  | 9       |
| ภาคผนวก                          | -          | - | - | - | / | - | - | - | - | -  | 1       |

จากตาราง 3 แสดงให้เห็นว่า ส่วนประกอบที่ระบุไว้ในแผนการสอนย่อย ส่วนใหญ่ (8-9 รายวิชา) ได้แก่ ระดับชั้น ชื่อวิชา คาบที่สอน กระบวนการเรียนรู้ ใบความรู้ ใบงาน และเครื่องมือวัดผลประเมินผล รองลงมาได้แก่ แบบกิจกรรม มีบางวิชาปรากฏส่วนที่เป็นบันทึกหลังการสอน และมีเพียง 1 รายวิชาเท่านั้นที่มีการเขียนภาคผนวกไว้ท้ายแผนการสอนย่อย (ซึ่งจากการวิเคราะห์รายละเอียด พบว่า ครูใช้ภาคผนวกแสดงส่วนที่เป็นเนื้อหา ใบความรู้ ใบงาน และแบบทดสอบ)

### 1.3 ลักษณะการเขียนสาระสำคัญ

จากการวิเคราะห์แผนการสอนย่อยของครูมัธยมศึกษาจังหวัดพะเยา ที่จัดทำแผนการสอนที่มีประสิทธิภาพ พบว่า ทุกรายวิชามีการเขียนสาระสำคัญอย่างกระชับรัดและเหมาะสมกับเนื้อหา โดยมีการเขียนตามเนื้อหาที่จะสอน ส่วนใหญ่เขียนเป็นมโนคติเดียว (8 รายวิชา) มีเพียง 2 รายวิชา ซึ่งอยู่ในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายที่เขียนสาระสำคัญเนื้อหาแยกเป็นหลายมโนคติ ส่วนใหญ่เขียนในเชิงบอกความสำคัญและจำเป็น (7 รายวิชา) เขียนในเชิงเน้นความคิดรวบยอดหรือหลักการ (2 รายวิชา) และเขียนในเชิงบอกคุณลักษณะที่ต้องการ (1 รายวิชา)

### 1.4 ลักษณะของการเขียนจุดประสงค์ปลายทาง

จำนวนจุดประสงค์ปลายทางของแต่ละรายวิชาแตกต่างกันตามเนื้อหา และจุดประสงค์ปลายทาง ทุกรายวิชามีความครอบคลุมพฤติกรรมทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ พุทธิพิสัย ทักษะพิสัย และจิตพิสัย ทุกรายวิชาจัดทำตารางวิเคราะห์จุดประสงค์แสดงให้เห็นความสอดคล้องครอบคลุมกับพฤติกรรมทั้ง 3 ด้านและเนื้อหาอย่างชัดเจน มีการระบุพฤติกรรมที่สังเกตได้ ส่วนใหญ่จุดประสงค์ปลายทางปรับมาจากจุดประสงค์ของกลุ่มโรงเรียน (8 รายวิชา) ที่เหลือเป็นการวิเคราะห์มาจากคำอธิบายรายวิชา นอกจากนั้นส่วนใหญ่มีการเขียนเน้นพฤติกรรมที่วัดได้ สังเกตได้ และมีเกณฑ์ (8 รายวิชา) ที่เหลือเขียนในลักษณะจุดประสงค์ทั่วไป กล่าวคือ มีการระบุพฤติกรรมหลักใหญ่ของพฤติกรรม 3 ด้าน และแผนการสอน ส่วนใหญ่มีการเขียนจุดประสงค์ได้ไม่ครบส่วนประกอบ 3 ส่วน ซึ่งได้แก่ ส่วนที่เป็นเงื่อนไขหรือสถานการณ์ พฤติกรรม และเกณฑ์ (7 รายวิชา) ที่เหลือมีการเขียนแสดงส่วนประกอบดังกล่าวได้ครบชัดเจน

### 1.5 ลักษณะการเขียนจุดประสงค์นำทาง

ส่วนใหญ่ เขียนจุดประสงค์นำทางจากการวิเคราะห์เนื้อหาในจุดประสงค์ปลายทาง (8 รายวิชา) โดยการวิเคราะห์เนื้อหาแล้วเรียงลำดับ จากนั้นก็เขียนพฤติกรรมเนื้อหาย่อย ๆ ตามลำดับ มี 2 รายวิชา ที่มีการเขียนจุดประสงค์นำทางตามขั้นตอนของกระบวนการ ซึ่งได้แก่ รายวิชาวิทยาศาสตร์ในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย มีแผนการสอนมากกว่าครึ่ง ที่มีการระบุพฤติกรรมที่คาดหวัง สถานการณ์ และเกณฑ์ ที่เหลือมีส่วนประกอบไม่ครบ ทั้ง 3 ส่วน ส่วนใหญ่ขาดส่วนที่เป็นสถานการณ์ แผนการสอนเกือบทั้งหมด (9 รายวิชา) มีการเขียนจุดประสงค์นำทางได้สอดคล้องกับจุดประสงค์ปลายทางและเนื้อหา มีเพียง 1 รายวิชาเท่านั้นที่เขียนจุดประสงค์นำทางได้ไม่ครอบคลุมเนื้อหาที่จะสอน

### 1.6 ลักษณะของเนื้อหาสาระของแผนการสอน

แผนการสอนย่อยทุกรายวิชามีการวิเคราะห์เนื้อหาจากจุดประสงค์ปลายทาง มีการเขียน

เนื้อหาสาระอย่างชัดเจน มีการลำดับเนื้อหาสัมพันธ์กับกิจกรรมการเรียนรู้การสอนและจุดประสงค์นำทาง จุดประสงค์ปลายทางใดมีเนื้อหามากก็จะมีแผนการสอนย่อยมากกว่า 1 แผนส่วนใหญ่ (8 รายวิชา) มีการสอดแทรกเนื้อหาที่เป็นคุณธรรม จริยธรรมไว้ในบางแผนการสอนย่อย มีรายวิชามากกว่าครึ่งที่แผนการสอนย่อยมีการกำหนดรายละเอียดของเนื้อหา โดยนำเรื่องหรือเนื้อหามาแยกรายละเอียดเป็นลำดับขั้นตอนอย่างชัดเจน ที่เหลือแผนการสอนย่อยไม่มีการลำดับขั้นตอนแต่เป็นการเขียนเนื้อหาแบบเรียงความสรุป (4 รายวิชา)

### 1.7 ลักษณะของกิจกรรมการเรียนรู้การสอน

ในการวิเคราะห์แผนการสอนย่อยของกิจกรรมการเรียนรู้การสอน ผู้วิจัยได้วิเคราะห์แต่ละด้านของกิจกรรมการเรียนรู้การสอนดังนี้

ความสอดคล้องกับจุดประสงค์นำทาง พบว่า แผนการสอนย่อยทุกรายวิชาส่วนใหญ่ มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนโดยนำพฤติกรรม และสถานการณ์ในจุดประสงค์นำทางมากำหนดการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนอย่างชัดเจน (7 รายวิชา) บางรายวิชา มีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนที่ใช้ทักษะกระบวนการวิทยาศาสตร์ (2 รายวิชา) และมี 1 รายวิชาที่ใช้ CIPPA MODEL มาใช้เป็นขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอน และพบว่าแผนการสอนจำนวนทั้งหมดมีความสอดคล้องกับจุดประสงค์นำทางที่กำหนดขึ้น

ความสอดคล้องกับเนื้อหา แผนการสอนย่อยทุกรายวิชา มีความสอดคล้องกับเนื้อหา โดยมีการลำดับเนื้อหาในกิจกรรมการเรียนรู้การสอนอย่างชัดเจน มีรายวิชามากกว่าครึ่งหนึ่งที่แผนการสอนย่อยมีการระบุเนื้อหาที่จะสอนโดยแสดงไว้ในรูปของใบความรู้และมีความชัดเจนในขั้นสรุปของทุกแผนการสอนย่อย

ความสอดคล้องกับกระบวนการที่ใช้ แผนการสอนย่อยทุกรายวิชา มากกว่าครึ่งหนึ่ง มีการระบุกระบวนการที่ใช้ และได้จัดกิจกรรมสอดคล้องกับกระบวนการที่ได้ระบุ รองลงมา มีบางกิจกรรมที่ไม่สอดคล้องกับกระบวนการที่ระบุ หรือต้องการเน้นในบางแผนการสอนย่อย (4 รายวิชา) โดยแผนการสอนในรายวิชาที่มีการระบุกระบวนการที่ใช้สอน ได้ดำเนินการตามขั้นตอนของกระบวนการที่ใช้อย่างเป็นขั้นตอนและชัดเจน

การเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ แผนการสอนย่อยทุกรายวิชา กิจกรรมการเรียนรู้การสอนเน้นผู้เรียนปฏิบัติด้วยตนเอง ผู้เขียนแผนการสอนจัดกิจกรรมตามกระบวนการและนำวิธีสอนแบบต่าง ๆ มาใช้ โดยทุกแผนการสอนย่อยให้ผู้เรียนปฏิบัติกิจกรรม โดยมีทั้งแบบกลุ่มและรายบุคคล มีบางเนื้อหาที่มีการเสริมเนื้อหาเข้าไป ซึ่งพบว่ามี 1 รายวิชา ที่แผนการสอนย่อยจัดกิจกรรมการเรียนรู้การสอนเน้นการอภิปราย

ความหลากหลายน่าสนใจ จากการวิเคราะห์กิจกรรมการเรียนการสอนด้านความหลากหลายในรูปแบบและวิธีการสอน พบว่าแผนการสอนย่อยทุกรายวิชามีกิจกรรมหลากหลายน่าสนใจ บางรายวิชามีการสอดแทรกเพลง หรือเกมประกอบลงในแผนการสอนย่อย มีแผนการสอน จำนวน 1 รายวิชาได้นำเอาเนื้อเรื่องอื่นมาบูรณาการเข้าไป แผนการสอนส่วนใหญ่มีรูปแบบของวิธีการสอนมากน้อยต่างกัน โดยในแต่ละรูปแบบมีการให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง

การเขียนอย่างเป็นขั้นตอน พบว่า แผนการสอนย่อยส่วนใหญ่มีการลำดับขั้นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน 3 ขั้น ได้แก่ ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน ขั้นสอน ขั้นสรุป และขั้นประเมิน (7 รายวิชา) มีแผนการสอนจำนวน 2 รายวิชา มีการเพิ่มลำดับขั้นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเป็น 5 ขั้น อย่างชัดเจน ได้แก่ ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน ขั้นให้ความรู้ใหม่ ขั้นฝึกหัดระหว่างสอน ขั้นประเมินระหว่างสอน และขั้นสรุป มีเพียง 1 รายวิชาที่ขั้นสุดท้ายได้เพิ่มขั้นนำไปใช้ ซึ่งได้แก่ การทำแบบฝึกหัด การให้ปฏิบัติงานต่อ และการเตรียมบทเรียนต่อไป

มีข้อความที่บอกให้ผู้สอนหรือผู้เรียนทั้งสองฝ่ายทำกิจกรรมอะไร จากการวิเคราะห์ทุกแผนการสอนย่อยทุกรายวิชา พบว่า ในแผนการสอนย่อยแต่ละแผนมีการระบุให้ผู้เรียนปฏิบัติอะไร เช่น ผู้เรียนศึกษาใบความรู้ ผู้เรียนวิเคราะห์ ผู้เรียนปฏิบัติการทดลอง ฯลฯ ส่วนผู้สอนทุกแผนได้ระบุว่า ผู้สอนแบ่งกลุ่ม ผู้สอนชี้ให้นักเรียน ผู้สอนให้ผู้เรียนปฏิบัติ เป็นต้น กิจกรรมที่นำมาใช้ชวนน่าติดตามไม่น่าเบื่อ จากการวิเคราะห์แผนการสอนย่อยทุกรายวิชา ส่วนใหญ่มีการระบุกิจกรรมที่ให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง และระบุบทบาทครูอย่างชัดเจน (7 รายวิชา) มีแผนการสอน 1 รายวิชาที่เน้นให้ผู้เรียนศึกษาใบความรู้ ในแผนการสอนย่อยเกือบทุกแผน แผนการสอนย่อยทุกรายวิชามีการวัดผลและประเมินผล ระหว่างดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนชัดเจน ส่วนใหญ่มีวิธีการวัดผลประเมินผลระหว่างดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนมากกว่า 3 วิธี (7 รายวิชา) รองลงมาวิธีวัดผลประเมินผลไม่ต่ำกว่า 3 วิธี ซึ่งจากการวิเคราะห์วิธีวัดผลขณะดำเนินการกิจกรรม ได้แก่ การสังเกต การเช็ครายการ การบันทึก พฤติกรรม การสอบถาม การซักถาม หรือการสัมภาษณ์ การประเมินตนเอง การทดสอบด้านการเขียนตอบ การทดสอบด้วยการปฏิบัติจริง

### 1.8 ลักษณะของสื่อการสอน

จากการวิเคราะห์แผนการสอนย่อย ส่วนใหญ่มีการวิเคราะห์ และกำหนดสื่อ อุปกรณ์ และวัสดุที่ใช้ในการเรียนการสอนในรูปของตาราง (8 รายวิชา) ลักษณะสื่อการสอน พบว่าทุกแผนการสอนย่อยจะมีการระบุชื่อสื่อการสอนที่ใช้อย่างชัดเจน สื่อการสอนส่วนใหญ่มีความ

สอดคล้องกับแผนการสอน มีความเหมาะสมต่อวัยและระดับของผู้เรียน มีแผนการสอน 2 รายวิชาที่ใช้วัสดุอุปกรณ์ในการทดลอง มีการระบุมีขั้นตอนการใช้อย่างชัดเจน แผนการสอนส่วนใหญ่มีความสอดคล้องกับเนื้อหา จุดประสงค์ปลายทางและจุดประสงค์นำทางอย่างชัดเจน (8 รายวิชา) ทุกรายวิชามีรายชื่อสื่อครบชัดเจนและหลากหลาย บางแผนการสอนไม่ระบุจำนวนสื่อ (4 รายวิชา) และมีเพียง 1 รายวิชาที่มีการจำแนกประเภทของสื่ออย่างชัดเจน

มีการใช้สื่อที่หลากหลาย แผนการสอนย่อยทุกรายวิชามีการใช้สื่อที่หลากหลาย โดยแผนการสอนทั้งหมด มีการใช้สื่อที่ไม่ต้องใช้เครื่องฉาย สื่อที่ใช้เครื่องฉายและสื่ออิเล็กทรอนิกส์ และสื่อที่เป็นสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ มีแผนการสอนจำนวนครึ่งหนึ่งที่มีการใช้สื่อประเภทวัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ

ส่วนใหญ่มีการใช้สื่อที่หาง่ายในท้องถิ่น (8 รายวิชา) แผนการสอนที่มีการใช้สื่อที่หายาก (2 รายวิชา) มีการประยุกต์ใช้อย่างมีคุณค่า ทั้งนี้ พบว่า ขึ้นอยู่กับเนื้อหาที่จะต้องให้ผู้เรียนได้ศึกษาและเป็นสื่อที่ต้องใช้เทคโนโลยีต่าง ๆ

#### 1.9 ลักษณะการวัดผลประเมินผล

จากการวิเคราะห์แผนการสอนย่อยทุกรายวิชา พบว่า แผนการสอนย่อยทุกรายวิชา มีการวัดผลประเมินผลระหว่างดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนมากกว่า 1 วิธี โดยแผนการสอนจำนวนทั้งหมด มีวิธีวัดผลโดยการสังเกต การถามตอบ การทดสอบโดยการเขียนตอบ และการทดสอบโดยการปฏิบัติจริง นอกจากนี้ยังมีแผนการสอนส่วนใหญ่ มีการบันทึก (7 รายวิชา) และแผนการสอนจำนวนครึ่งหนึ่งมีการประเมินตนเองของผู้เรียน มีเพียง 2 รายวิชาที่มีการวัดผลประเมินผลโดยการเข็ทรายการ

#### 1.10 ลักษณะของกิจกรรมที่เสนอแนะ

แผนการสอนย่อยทุกรายวิชา ส่วนใหญ่มีการเขียนกิจกรรมเสนอแนะ (8 รายวิชา) มีเพียงบางรายวิชาที่มีการเขียนข้อเสนอแนะเป็นบางแผนการสอน (2 รายวิชา) แผนการสอนทุกรายวิชาเขียนข้อเสนอแนะในการจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับการเรียนการสอนเป็นลักษณะเสริมความรู้ให้กับนักเรียน หรือเขียนเป็นทางเลือกของกิจกรรม และระบุข้อจำกัดของกิจกรรมในบางแผนการสอนย่อย

ตัวอย่างข้อเสนอแนะ( รายวิชาภาษาอังกฤษหลัก 5 อ.011)

คาบที่...

ให้นักเรียนฝึกทักทายเพื่อนเป็นภาษาอังกฤษทุกวันเมื่อเจอกัน และนักเรียนแต่ละกลุ่ม ตั้งชื่อกลุ่มของตนเองเป็นภาษาอังกฤษ และคัดเลือกหัวหน้ากลุ่ม, รองหัวหน้ากลุ่ม โดยให้นักเรียนคัดเลือกกันเองแล้วมาแจ้งให้ครูทราบ

### 1.11 ลักษณะการเน้นกระบวนการ

พบว่า แผนการสอนย่อยของทุกรายวิชา มีการสอดแทรกกระบวนการเข้าไปในกิจกรรมการเรียนการสอน โดยระบุขั้นตอนของกระบวนการอย่างชัดเจนทุกแผน กระบวนการสอนที่ใช้มีความหลากหลาย ขึ้นอยู่กับเนื้อหาที่ต้องการให้ผู้เรียน โดยในแผนการสอนทั้งหมดใช้กระบวนการกลุ่มจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ส่วนใหญ่สอดแทรกกระบวนการสร้างความคิดรวบยอด (8 รายวิชา) มีแผนการสอนเกินครึ่งหนึ่งที่มีการสอดแทรกกระบวนการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และกระบวนการสร้างเจตคติ บางแผนการสอน (4 รายวิชา) สอดแทรกกระบวนการสร้างความรู้ ตระหนัก กระบวนการปฏิบัติ และกระบวนการเรียนภาษา บางแผนการสอนมีการสอดแทรก กระบวนการแก้ปัญหา กระบวนการสร้างความรู้ความเข้าใจตามลำดับ (3 รายวิชา) และมีแผนการสอน 2 รายวิชา มีการสอดแทรกกระบวนการเรียนภาษา กระบวนการวิทยาศาสตร์ และทักษะกระบวนการ 9 ขั้น และมีแผนการสอนเพียง 1 รายวิชาที่มีการสอดแทรกกระบวนการสร้างค่านิยม และกระบวนการสืบสวนสอบสวน

### 1.12 ลักษณะของบันทึกหลังการสอน

จากการวิเคราะห์แผนการสอน ส่วนใหญ่จัดทำรายงานการใช้แผนการสอนไว้อีกเล่มหนึ่ง ซึ่งผู้วิจัยไม่ได้วิเคราะห์ร่วมกับแผนการสอนด้วย มีแผนการสอนเพียง 3 รายวิชา ที่มีการบันทึกไว้ ทำแผนการสอนย่อยทุกแผน มีข้อบันทึกหลังการสอนเป็นรูปแบบของการค้นพบ ปัญหา และผลที่เกิดจากการสอน โดยการค้นพบจะมีรายละเอียดเกี่ยวกับจัดกิจกรรมการเรียนการสอน แล้วนักเรียนเกิดการเรียนรู้อย่างไร อธิบายถึงพัฒนาการของนักเรียน และปัญหาที่เกิดขึ้นจากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และเขียนแนวทางแก้ไขไว้ในบันทึกหลังการสอน มีแผนการสอน 1 รายวิชา ที่มีการระบุปัญหาที่เกิดจากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และปัญหาที่เกิดขึ้นเท่านั้น ซึ่งในบางแผนการสอนย่อยไม่ได้ระบุแนวทางแก้ไขไว้ในท้ายบันทึกหลังการสอน มีข้อสังเกตหรือข้อเสนอแนะของหัวหน้าหมวดวิชา ผู้บริหารหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายไว้ด้วย โดยรูปแบบบันทึกหลังการสอนเป็นดังนี้

| บันทึกหลังการสอน                                |             |
|-------------------------------------------------|-------------|
| 1. ผลการสอน                                     | .....       |
| 2. ปัญหา/อุปสรรค                                | .....       |
| 3. ข้อเสนอแนะ/และแนวทางแก้ไข                    | .....       |
| 4. ข้อเสนอแนะหมวดวิชา                           | .....       |
|                                                 | ลงชื่อ..... |
| 5. ข้อเสนอแนะของผู้บริหารและผู้ที่ได้รับมอบหมาย | .....       |
|                                                 | ลงชื่อ..... |

## 2. ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำแผนการสอนให้มีประสิทธิภาพของครูมัธยมศึกษา จังหวัดพะเยา

### 2.1 ปัจจัยด้านตัวครู

จากการสัมภาษณ์ครูมัธยมศึกษา จังหวัดพะเยา ผู้จัดทำแผนการสอนที่มีประสิทธิภาพในด้านปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวครู ได้ข้อมูลดังนี้

ความรู้ความเข้าใจหลักสูตร พบว่าครูทั้งหมดกล่าวว่า มีความรู้ความเข้าใจในหลักสูตรและแผนการสอนในระดับที่มาก ส่วนใหญ่ความรู้ที่ได้รับมาจากการอ่าน ค้นคว้าเอกสาร ตำราที่เกี่ยวข้อง (7 คน) มีครูส่วนหนึ่งเรื่องหลักสูตรได้ศึกษามาจากการอ่านค้นคว้าเอกสารตำรา ส่วนความรู้เรื่องแผนการสอนได้มาจากการเข้าอบรมสัมมนา (2 คน) และมีครูเพียง 1 คน ที่มีความรู้เรื่องหลักสูตร และแผนการสอนจากการเข้าอบรม สัมมนา ครูส่วนใหญ่นำความรู้ความเข้าใจในหลักสูตรไปใช้ในการจัดทำแผนการสอนให้มีประสิทธิภาพ โดยส่วนใหญ่ใช้เป็นตัวกำหนดเป้าหมายและทิศทางการจัดทำแผนการสอน (8 คน) และที่เหลือใช้ในการทำให้การเขียนแผนการสอนเป็นไปตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร

ด้านความคิดเห็น พบว่า ครูทั้งหมดมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่า ตัวครูเป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้แผนการสอนมีประสิทธิภาพ โดยครูต้องมีความรู้ความเข้าใจในหลักสูตร ซึ่งหลักสูตรจะเป็นตัวกำหนดทิศทางการจัดการเรียนการสอน ที่จะต้องจัดให้นักเรียนในทุก ๆ

คาบ หลักสูตรเป็นตัวกำหนดจุดมุ่งหมาย เนื้อหาสาระ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การสอน และการประเมินผล มีครูจำนวน 1 คน ที่เห็นว่าครูจำเป็นต้องศึกษาหลักสูตรด้วยตนเอง หากไม่เข้าใจควรปรึกษาผู้เชี่ยวชาญ หรือศึกษานิเทศก์

ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดทำแผนการสอน พบว่า ครูจำนวนทั้งหมดมีความรู้เกี่ยวกับการจัดทำแผนการสอน โดยนำความรู้ดังกล่าวไปใช้จัดทำแผนการสอนให้มีประสิทธิภาพดังนี้

1. ทำให้รูปแบบของแผนการสอนเป็นไปอย่างถูกต้อง ชัดเจน
  2. ทำให้เกิดความเชี่ยวชาญ และชำนาญในการจัดทำแผนการสอนให้มีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับหลักสูตร
  3. เกิดความเชื่อมั่นในการจัดทำแผนการสอนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น
  4. ใช้เป็นแนวทางหรือต้นแบบในการคิดค้นรูปแบบแผนการสอนด้วยตัวเอง
- เมื่อความคิดเห็น ครูทั้งหมดมีความเห็นที่สอดคล้องกันว่าครูควรศึกษาองค์ประกอบของแผนการสอนว่ามีส่วนประกอบด้วยอะไรบ้าง และควรเขียนอย่างไร

ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับทักษะกระบวนการ พบว่า ครูจำนวนทั้งหมดมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับทักษะกระบวนการ โดยนำทักษะกระบวนการทำให้แผนการสอนให้มีประสิทธิภาพ คือ ส่วนใหญ่ (7 คน) ช่วยให้งิจกรรมการเรียนรู้เป็นขั้นตอน และลำดับความรู้ของนักเรียนได้ชัดเจน ผู้เรียนเกิดความรู้อย่างเป็นขั้นตอน รองลงมาทักษะกระบวนการช่วยให้การเรียนรู้กิจกรรมการเรียนรู้เป็นไปอย่างเป็นขั้นตอน ง่ายต่อการจัดลำดับความรู้ และทำให้การสอนนักเรียนให้บรรลุผลมากที่สุด

ครูทั้งหมดมีความคิดเห็นว่า ครูควรศึกษาวิธีสอนโดยใช้ทักษะกระบวนการที่จะนำมาใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ท่องแท้ โดยสามารถหาความรู้ได้จากเอกสารผู้เชี่ยวชาญที่มีการจัดทำแผนการสอนที่มีประสิทธิภาพ (อาจารย์ 3) หรือศึกษานิเทศก์

ความสำคัญและประโยชน์ของแผนการสอน พบว่า ครูทั้งหมดเห็นความสำคัญ และประโยชน์ของแผนการสอน โดยครูจำนวนครึ่งหนึ่งนำแผนการสอนไปช่วยทำการสอนตรงตามจุดประสงค์การเรียนรู้ มีแบบแผนและมีขั้นตอนในการสอน รองลงมานำแผนการสอนช่วยในการสอนเป็นไปตามหลักสูตร และเป็นตัวช่วยในการเตรียมการสอนล่วงหน้า มีประโยชน์ในการสอนแทน ประหยัดเวลา และมีครูจำนวน 1 คน นำแผนการสอนไปช่วยให้การสอนได้ผลดี มีประสิทธิภาพสูง ทำให้เกิดความชำนาญในการสอน ช่วยให้การปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงกิจกรรมการสอนเป็นไปอย่างเหมาะสมกับนักเรียน

ครูมัธยมศึกษาจังหวัดพะเยาที่จัดทำแผนการสอนที่มีประสิทธิภาพ มีความคิดเห็นสอดคล้องกัน โดยครูจำนวนครึ่งหนึ่งเห็นว่าแผนการสอนช่วยให้ครูสอนได้ตรงจุดประสงค์การเรียนรู้ และมีขั้นตอนในการสอน รองลงมา เห็นว่าแผนการสอนช่วยให้การสอนเป็นไปตามหลักสูตร เป็นตัวช่วยในการเตรียมการสอนล่วงหน้า มีประโยชน์ในการสอนแทนและประหยัดเวลา มีครู 1 คน เห็นว่าแผนการสอนช่วยให้การสอนได้ผลดี มีประสิทธิภาพสูงทำให้เกิดความชำนาญในการสอน

แรงจูงใจในการจัดทำแผนการสอนให้มีประสิทธิภาพ พบว่า ครูมัธยมศึกษาจังหวัดพะเยาทั้งหมดที่จัดทำแผนการสอนที่มีประสิทธิภาพ มีแรงจูงใจในการจัดทำแผนการสอนดังนี้

1. อยากให้ผู้เรียนได้เกิดความรู้ความเข้าใจในเนื้อหาที่สอน ต้องการผู้เรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ในทางการเรียนที่ดีขึ้น ต่อมาปรับปรุงเพื่อส่งเป็นผลงาน
2. อยากพัฒนาการเรียนการสอนของตนเองให้ดีขึ้น ต่อมาปรับปรุงเพื่อส่งเป็นผลงาน
3. จัดทำส่งเพื่อเสนอผลงานเพื่อความก้าวหน้า เลื่อนระดับของตนเองให้สูงขึ้น โดยการทดลองและปรับปรุงส่งเป็นผลงาน

สำหรับความคิดเห็นด้านแรงจูงใจในการทำแผนการสอน ครูจำนวนทั้งหมดมีความคิดเห็นสอดคล้องกัน โดยครูส่วนใหญ่เห็นว่านักเรียนเป็นแรงจูงใจที่สำคัญที่จะทำให้ผู้สอนอยากพัฒนางานสอน โดยเฉพาะการเขียนแผนการสอนสำหรับนำไปใช้สอนนักเรียนให้มีความรู้ และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีขึ้น รองลงมา มีความเห็นว่าแรงจูงใจที่ทำให้เกิดการเขียนแผนการสอนให้มีประสิทธิภาพคือความก้าวหน้าในอาชีพ ยกฐานะตนเองให้สูงขึ้น และได้รับการยอมรับจากเพื่อนครูและนักเรียน

ความสนใจและตั้งใจ จากการสัมภาษณ์ครูมัธยมศึกษาจังหวัดพะเยา พบว่า มีความสนใจและตั้งใจในการจัดทำแผนการสอนให้มีประสิทธิภาพ โดย ครูมากกว่าครึ่งหนึ่งมีความสนใจในการจัดทำแผนการสอนในรายวิชาที่ตนเองสอน และตรงกับวิชาเอกที่ตนเองจบมา โดยจัดทำแผนการสอนให้มีประสิทธิภาพเพียงหนึ่งรายวิชา หนึ่งระดับชั้น เพื่อจัดส่งเป็นผลงาน ส่วนรายวิชาอื่นจัดทำแต่ไม่ได้จัดส่ง ครูบางคนจัดทำแผนการสอนในทุกรายวิชาเพื่อจัดการเรียนการสอนให้นักเรียน แล้วนำมาปรับปรุงเพียง 1 รายวิชา จัดส่งประเมินเป็นผลงาน และจัดทำแผนการสอนทุกรายวิชานำมาปรับปรุงพัฒนาเป็นผลงาน 1 รายวิชา ส่วนรายวิชาอื่น ๆ อยู่ในระหว่างจัดทำและปรับปรุง

ความคิดเห็นด้านความสนใจและตั้งใจในการจัดทำแผนการสอน ครูส่วนใหญ่มีความเห็นที่สอดคล้องกัน คือ ความสนใจและตั้งใจช่วยให้การทำงานบรรลุผลสำเร็จ โดยเฉพาะในการจัดทำแผนการสอนให้มีประสิทธิภาพ ต้องมีความอดทนและเสียสละ มีครูจำนวน 1 คน เห็นว่าครูต้องมีจิตวิญญาณของความเป็นครูที่จะต้องพัฒนางานสอนให้นักเรียนบรรลุผล ซึ่งการจัดทำแผนการสอนที่มีประสิทธิภาพก็เป็นหน้าที่ของครูที่ควรปฏิบัติ

ความเป็นนักวิชาการ จากการสัมภาษณ์ครูมัธยมศึกษา จังหวัดพะเยา ในด้านความเป็นนักวิชาการในการพัฒนาแผนการสอนให้มีประสิทธิภาพ พบว่า ครูมากกว่าครึ่งมีประสบการณ์ด้านการสอนมากกว่า 20 ปี มีวุฒิทางการศึกษาวิชาชีพครู ไม่ต่ำกว่าปริญญาตรี และผ่านการอบรมสัมมนาด้านหลักสูตรการจัดการเรียนการสอนและการเขียนแผนการสอนมาแล้ว รองลงมา มีประสบการณ์ด้านการสอนมาไม่ต่ำกว่า 10 ปี มีวุฒิการศึกษาวิชาชีพครู ไม่ต่ำกว่าปริญญาตรี และผ่านการอบรมสัมมนา ด้านหลักสูตรจัดการเรียนการสอนและการเขียนแผนการสอนมาแล้ว นอกจากนี้ยังมี ครูจำนวนครึ่งหนึ่งของครูทั้งหมด มีความใฝ่รู้ที่จะพัฒนาแผนการสอนให้มีประสิทธิภาพ โดยการศึกษาค้นคว้าหาความรู้ด้วยตนเอง และสอบถามผู้รู้เข้ารับการอบรมสัมมนา เมื่อมีโอกาและเวลา รองลงมา พบปัญหาที่เกิดจากการสอนแล้วพยายามแก้ปัญหาด้วยการค้นคว้า ทดลองให้แผนการสอนมีประสิทธิภาพ โดยมีศึกษานิเทศก์ และผู้เชี่ยวชาญเป็นที่ปรึกษา ครูจำนวน 2 คน มีผู้รู้เป็นบุคคลที่รู้จักให้คำแนะนำ จุดประกายให้เกิดการพัฒนาแผนการสอน อันที่จะนำไปสู่การจัดทำผลงาน

ความคิดเห็นด้านความเป็นนักวิชาการในการพัฒนาแผนการสอนให้มีประสิทธิภาพ ครูจำนวนทั้งหมด เห็นสอดคล้องกันว่า การเป็นนักวิชาการจะช่วยให้ครูเป็นผู้ที่จัดทำแผนการสอนได้สำเร็จ โดยมีความคิดเห็นเชิงเสนอแนะ สรุปได้ดังนี้

1. ครูควรเป็นนักวิชาการที่รอบรู้ทุกด้าน มีประสบการณ์สูง ซึ่งจะทำให้การปฏิบัติงานประสบผลสำเร็จ

2. การเป็นนักวิชาการทำให้การพัฒนา หรือจัดทำแผนการสอนบรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้ และสามารถนำมาใช้กับนักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถเผยแพร่ให้ผู้อื่นได้

ด้านความพร้อมทางด้านสถานภาพส่วนตัว พบว่า มีความพร้อมทางด้านครอบครัวดังนี้ ครูทั้งหมดมีความพร้อมทางด้านครอบครัวมากไม่มีปัญหาในครอบครัวที่เป็นอุปสรรคต่อการจัดทำแผนการสอนให้มีประสิทธิภาพ ครอบครัวให้การสนับสนุน ครูจำนวนทั้งหมดมีความพร้อมทางด้านเศรษฐกิจที่เอื้อต่อการจัดทำแผนการสอน ครูจำนวนครึ่งหนึ่งมีความพร้อมทางเศรษฐกิจมากเอื้อต่อการจัดทำแผนการสอนให้มีประสิทธิภาพ รองลงมา มีสถานภาพทางเศรษฐกิจปานกลาง

พออยู่พอกิน ไม่กระทบต่อการจัดทำแผนการสอน มีครูเพียง 1 คน มีความพร้อมทางด้านเศรษฐกิจน้อย แต่ไม่มีผลกระทบต่อการจัดทำแผนการสอนให้มีประสิทธิภาพ เนื่องจากไม่ได้ใช้งบประมาณและเวลามาก เพราะว่าเป็นงานในอาชีพ ส่วนความพร้อมด้านสุขภาพ พบว่าครูเกือบทั้งหมด (9 คน) ไม่มีปัญหาทางสุขภาพ มีเพียง 1 คน ที่มีปัญหาทางด้านสายตา และปวดหลังเวลานั่งนาน ๆ นอกจากนี้ครูจำนวนทั้งหมดมีความพร้อมด้านเวลาโดยมีลักษณะการแบ่งเวลา คือ

1. ใช้เวลา นอกเหนือจากการสอน เวลากลางวัน และตอนเช้า และวันหยุดราชการ

2. ใช้เวลาวันเสาร์ อาทิตย์ และปิดภาคเรียน

ความคิดเห็นด้านความพร้อมทางสถานภาพส่วนตัว ครูส่วนใหญ่ มีความเห็นสอดคล้องกันว่า การมีความพร้อมทางด้านสถานภาพส่วนตัวหรือเศรษฐกิจ สุขภาพร่างกาย การมีเวลาเพียงพอจะทำให้การจัดทำแผนการสอนมีประสิทธิภาพ โดยไม่ต้องมีความกังวลที่จะต้องคิดถึงเรื่องสภาพของครอบครัว และเศรษฐกิจ (7 คน) ครูบางคนเห็นว่าความพร้อมทางด้านสถานภาพส่วนตัว เศรษฐกิจนั้น ไม่ได้ช่วยทำให้การจัดทำแผนการสอนให้มีประสิทธิภาพ ความสนใจและตั้งใจที่จะพัฒนาตนเอง และผู้เรียนเป็นส่วนสำคัญที่สุด ส่วนปัญหาด้านสุขภาพเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้การทำงานไม่บรรลุผลตามที่กำหนดได้ มีครูเพียง 1 คน ที่เห็นว่าครูมักจะอ้างว่าไม่มีเวลา ซึ่งความเป็นจริงแล้วครูไม่มีการบริหารเวลาต่างหาก

การมีเจตคติต่อวิชาชีพครู จากการสัมภาษณ์ พบว่า ครูจำนวนทั้งหมดให้ความสำคัญต่ออาชีพครู โดยมีจำนวนมากกว่าครึ่งหนึ่งให้ความสำคัญ เนื่องจากเป็นอาชีพที่มั่นคง มีรายได้ และสวัสดิการ สามารถจุนเจือครอบครัวได้ เป็นอาชีพที่มีเกียรติ รองลงมาคือความรักในอาชีพครู พยายามทุ่มเทในหน้าที่การงาน เลือกที่จะมาเป็นครู ครั้งแรกไม่คิดจะมาเป็นครู แต่พอได้ปฏิบัติงานในอาชีพครูเกิดความรักในอาชีพครู และภูมิใจในอาชีพครู การที่มีคู่สมรสและญาติประกอบอาชีพครูก็ช่วยทำให้มีเจตคติดีขึ้น

ความคิดเห็นด้านเจตคติต่อวิชาชีพครู ครูมากกว่าครึ่งหนึ่ง ให้ความคิดเห็นสอดคล้องกันว่า ครูควรมีเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพ หากไม่มีเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครูจะไม่มีการพัฒนา และเห็นว่าระบบการคัดเลือกครูควรให้ผู้ที่เข้ามาเป็นครูเข้ามาเป็นครูโดยสมัครใจ มีระบบการประเมินด้านเจตคติของคนที่เข้ามาเป็นครู อันจะเป็นผลให้ครูเกิดการพัฒนานักเรียน รองลงมาเห็นว่ามีครูจำนวนมากที่เข้ามาเป็นครู โดยอยู่ในภาวะจำยอม เมื่อเข้ามาเป็นครูแล้วไม่ได้รักในอาชีพมีเจตคติที่ไม่ดีต่ออาชีพครู จึงไม่เกิดการพัฒนาไม่ว่าจะเป็นการสอนหรือการเขียนแผนการสอน

ให้มีประสิทธิภาพ หน่วยงานระดับสูงไม่ได้สร้างวิชาชีพครูให้สูงขึ้น เป็นผลทำให้คนที่เข้ามาเป็นครูมีเจตคติต่อวิชาชีพครูน้อย ซึ่งคนที่เป็นครูอาชีพนั่นส่วนใหญ่จะเป็นครูรุ่นเก่า ๆ มีครูจำนวน 2 คน หน่วยงานในโรงเรียนควรมีการเสริมสร้างและพัฒนาให้ครูมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพครู มีความรักในอาชีพ อยากที่จะพัฒนา ซึ่งหน่วยงานระดับโรงเรียนมีความสำคัญต่อการสร้างเจตคติที่ดีต่อวิชาชีพครู

การมองภาพรวมในอาชีพครู พบว่า มีครูจำนวนครึ่งหนึ่งเห็นมองอาชีพครูเป็นอาชีพที่มีเกียรติ เสียสละ ทุ่่มเท และเป็นอาชีพที่สร้างคนให้เจริญ อาชีพครูในอดีตเป็นอาชีพชั้นสูง ผู้คนให้ความเคารพ และมีความสามารถสูง และมีครูจำนวน 2 คน เห็นว่าอาชีพครูเป็นอาชีพของผู้มีความรู้ เป็นอาชีพที่ทุกคนให้ความเคารพยกย่อง เป็นวิชาชีพชั้นสูง

## 2.2 องค์ประกอบพื้นฐานของการจัดทำแผนการสอน

จากการสัมภาษณ์ครูมัธยมศึกษาจังหวัดพะเยา ผู้จัดทำแผนการสอนที่มีประสิทธิภาพ ในด้านองค์ประกอบพื้นฐานของการจัดทำแผนการสอน ได้ข้อมูลดังนี้

การสนับสนุนด้านวัสดุอุปกรณ์ พบว่า ครูส่วนใหญ่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานน้อย มีครูมากกว่าครึ่ง ได้รับการสนับสนุนด้านตำรา และการอบรมให้ความรู้เท่านั้น รองลงมา คือ ได้รับการสนับสนุนด้านการผลิตสื่อ ส่วนตัวแผนการสอนได้ออกค่าใช้จ่ายเองทั้งหมด และได้รับการสนับสนุนด้านการให้กำลังใจ การเชิญวิทยากรมาให้ความรู้

ความคิดเห็นด้านการสนับสนุนด้านวัสดุอุปกรณ์และงบประมาณในการจัดทำแผนการสอน ครูจำนวนทั้งหมดเห็นสอดคล้องกันว่า การได้รับการสนับสนุนด้านวัสดุอุปกรณ์มีส่วนช่วยให้การจัดทำแผนการสอนมาก เป็นการส่งเสริมให้ครูได้มีการจัดทำแผนการสอนมากขึ้น และส่วนใหญ่ (9 คน) เห็นว่าโรงเรียนควรมีการสนับสนุนด้านวัสดุอุปกรณ์ ในการจัดทำแผนการสอนให้มีประสิทธิภาพอย่างเพียงพอ โดยการบรรจุไว้ในแผนงานของโรงเรียน ซึ่งจะเป็นส่วนช่วยส่งเสริมให้ครูจัดทำแผนการสอนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น และมีครูจำนวน 1 คน เห็นว่าโรงเรียนควรให้การสนับสนุนในด้านวัสดุอุปกรณ์ที่นำมาจัดทำเป็นสื่อ ส่วนตัวแผนการสอนครูควรออกค่าใช้จ่ายเอง เนื่องจากสามารถเก็บไว้เป็นของส่วนตัวได้

การสนับสนุนด้านงบประมาณ พบว่า ครูจำนวนทั้งหมด ไม่ได้รับการสนับสนุนด้านงบประมาณจากหน่วยงาน ในด้านการจัดทำแผนการสอน โดยส่วนใหญ่จะเป็นการสนับสนุนในด้านการส่งเสริมเข้าร่วมอบรมสัมมนาในเรื่องการจัดทำแผนการสอน มีเพียง 1 คน ได้รับการสนับสนุนด้านการผลิตสื่อที่ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

การสนับสนุนด้านเวลา พบว่า ครูทั้งหมดไม่ได้รับการจัดสรรด้านเวลาให้จัดทำแผนการสอน มีเพียงจัดให้มีการอบรมสัมมนาเชิงปฏิบัติการเป็นบางครั้ง ซึ่งครูทั้งหมดมีการบริหารเวลาในจัดทำแผนการสอนโดยใช้เวลาวางจากงานสอน ว่างจากภาระกิจส่วนตัว ภาระกิจอื่น ๆ และวันหยุด

ความคิดเห็นด้านการสนับสนุนด้านเวลาในการจัดทำแผนการสอน ครูจำนวนครึ่งหนึ่งเห็นว่า หน่วยงานควรจัดเวลาสำหรับการจัดทำแผนการสอน ในด้านของอบรมสัมมนา การประชุม แลกเปลี่ยนข้อคิดเห็น ปฏิบัติการเขียนแผนการสอนเป็นกลุ่มในโรงเรียน และจัดเวลาสำหรับให้ผู้เชี่ยวชาญเข้ามาพบปะ ตรวจ ให้คำแนะนำ ในการจัดทำแผนการสอนให้มีประสิทธิภาพ รองลงมา เห็นว่า ภาระงานของครูในโรงเรียนมีค่อนข้างมาก โรงเรียนไม่สามารถจัดเวลาให้กับครูในการจัดในการจัดทำแผนการสอนให้มีประสิทธิภาพได้ นอกจากเวลาปิดภาคเรียน และมีครูจำนวน 1 คน เห็นว่าโรงเรียนควรจัดเวลาสำหรับตรวจแผน และติดตามประเมินผลในการจัดทำแผนการสอน ส่วนในเวลาจัดทำให้ครูหาเวลาจัดทำเอง

การสนับสนุนแหล่งค้นคว้า พบว่า ครูจำนวนครึ่งหนึ่งไม่มีแหล่งค้นคว้าเพิ่มเติม โดยค้นคว้าจากแหล่งอื่นนอกหน่วยงาน และซื้อตำรามาศึกษาเอง รองลงมา มีจำนวนเท่ากันได้จากคนในครอบครัว การซื้อเอกสารตำรา ค้นคว้าในห้องสมุด และเอกสารตำราในฝ่ายวิชาการ โดยมีครูจำนวนน้อย (1 คน) มีแหล่งค้นคว้าในหน่วยงานเพียงพอ โดยได้จากห้องวิชาการ ห้องสมุด และเพื่อนครู

ความคิดเห็นเกี่ยวกับแหล่งค้นคว้าเพิ่มเติมในการจัดทำแผนการสอนครูมัธยมศึกษา จังหวัดพะเยา ที่จัดทำแผนการสอนที่มีประสิทธิภาพ พบว่า ครูทั้งหมดมีความเห็นที่สอดคล้องกันว่า โรงเรียนควรมีแหล่งค้นคว้าเพิ่มเติมในการจัดทำแผนการสอนให้มีประสิทธิภาพ ซึ่งจะช่วยอำนวยความสะดวก และช่วยให้ครูมีแหล่งค้นคว้าในการจัดทำแผนการสอนในโรงเรียน โดยครูมากกว่าครึ่งหนึ่ง เห็นว่า ควรจัดเป็นศูนย์ค้นคว้าทางด้านการจัดทำแผนการสอน รองลงมา เห็นว่า ควรจัดหาเอกสารตำราไว้ในห้องสมุดไว้ให้บริการครูผู้สอน

การให้คำปรึกษาของหน่วยงาน จากการสัมภาษณ์ครูมัธยมศึกษา จังหวัดพะเยา ที่จัดทำแผนการสอนที่มีประสิทธิภาพ พบว่า ครูส่วนใหญ่ (7 คน) ไม่ได้รับการให้คำปรึกษาจากหน่วยงาน ส่วนใหญ่ได้รับคำปรึกษาจากบุคคลภายนอกหน่วยงาน เช่น ศึกษานิเทศก์ และอาจารย์ 3 รองลงมา ได้รับคำปรึกษาจากฝ่ายวิชาการ โดยผู้ช่วยฝ่ายวิชาการ และหัวหน้าหมวด แต่ไม่สามารถให้รายละเอียดได้มาก และมีครูเพียง 1 คน ที่ได้รับคำปรึกษาจากเพื่อนครูที่มีความรู้ด้านการเขียนแผนการสอน ส่วนที่ปรึกษาช่วยให้มีการจัดทำแผนการสอน

ให้มีประสิทธิภาพ พบว่า ครูทั้งหมดมีที่ปรึกษา ในการจัดทำแผนการสอนให้มีประสิทธิภาพ โดยที่ปรึกษาคำนึงให้คำแนะนำในการจัดทำแผนการสอน ให้ความคิดเห็นและตรวจผลงาน รองลงมา ที่ปรึกษาให้คำแนะนำในการจัดทำแผนการสอน และให้ความอนุเคราะห์ผลงานมาเป็นแนวทาง

ความคิดเห็นด้านที่ปรึกษาในการจัดทำแผนการสอน ครูทั้งหมดเห็นสอดคล้องกันว่า ที่ปรึกษามีความสำคัญ และจำเป็นมากในการจัดทำแผนการสอนให้มีประสิทธิภาพ เนื่องจากที่ปรึกษาจะคอยให้คำแนะนำ ตรวจแผนการสอน ทำให้การจัดทำแผนการสอนไปเป็นไปในทิศทางที่ถูกต้อง ครูจำนวนทั้งหมดเห็นว่า ควรมีที่ปรึกษาในการจัดทำแผนการสอนอย่างน้อย 2 คนขึ้นไป และครูส่วนใหญ่ยังเห็นสอดคล้องกันว่า โรงเรียนควรมีการจัดบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญมาให้คำแนะนำ และให้บริการปรึกษาอย่างต่อเนื่องและหลากหลาย และควรจัดอย่างน้อยภาคเรียนละ 2 ครั้ง รองลงมา เห็นว่าอย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง และครูจำนวน 3 คน เห็นว่าควรจัดเดือนละ 1 ครั้ง

2.3 ด้านโครงสร้างและระบบบริหารงานของหน่วยงาน จากการสัมภาษณ์ครูมัธยมศึกษา จังหวัดพะเยา ที่จัดทำแผนการสอนที่มีประสิทธิภาพ ได้ข้อมูลดังนี้

การกำหนดนโยบาย ที่จะส่งเสริมให้มีการจัดทำแผนการสอนให้มีประสิทธิภาพ พบว่า ครูจำนวนมากกว่าครึ่งหนึ่ง ฝ่ายบริหารกำหนดนโยบายที่จะส่งเสริมให้มีการจัดทำแผนการสอน แต่ไม่ชัดเจน ส่วนใหญ่จัดให้มีการอบรมสัมมนา รองลงมาฝ่ายบริหารกำหนดนโยบายให้เสนอแผนการสอนต่อผู้บริหาร แต่ไม่มีการประเมินประสิทธิภาพ และการใช้แผนการสอน

ด้านความคิดเห็นของครู พบว่า ครูทั้งหมดมีความเห็นที่สอดคล้องกันคือ ฝ่ายบริหาร ควรมีการกำหนดนโยบายที่ส่งเสริมให้ครูจัดทำแผนการสอนให้มีประสิทธิภาพ โดยครูส่วนใหญ่ (9 คน) เห็นว่าควรมีการกำหนดเป็นนโยบายและบรรจุไว้ในแผนปฏิบัติงานประจำปีให้ชัดเจน มีครูจำนวน 1 คน เห็นว่าควรจัดไว้เป็นฝ่ายในโครงสร้างการบริหารงาน โดยอาจให้อยู่ในฝ่าย วัตถุประสงค์ประเมินผล มีบุคลากรรับผิดชอบอย่างชัดเจน

การจัดฝึกอบรม/สัมมนาบุคลากร ครูทุกคนเห็นว่า โรงเรียนมีการจัดฝึกอบรมสัมมนาบุคลากรเกี่ยวกับการจัดทำแผนการสอนให้มีประสิทธิภาพ แต่ยังไม่เพียงพอ บุคลากรไม่ค่อยให้ความสนใจ มีเนื้อหาไม่ชัดเจน ขาดการติดตามผล ส่วนการส่งเสริมให้ครูหรือบุคลากรจัดทำแผนการสอนให้มีประสิทธิภาพ จากการสัมภาษณ์ครูมัธยมศึกษา พบว่าครูมากกว่าครึ่งหนึ่ง หน่วยงานมีการส่งเสริมให้ครูจัดทำแผนการสอนที่มีประสิทธิภาพน้อยมาก ซึ่งส่วนใหญ่ให้จัดทำแผนการสอนเพื่อเสนอผู้บริหาร รองลงมา หน่วยงานไม่ได้ให้ความสำคัญในเรื่อง

แผนการสอน และโรงเรียนมีบุคลากรโดยเฉพาะฝ่ายบริหารที่มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดทำแผนการสอนให้มีประสิทธิภาพน้อย จึงขาดการส่งเสริมที่ถูกต้อง

ความคิดเห็นด้านการจัดฝึกอบรม / สัมมนาบุคลากรในเรื่องการจัดทำแผนการสอนให้มีประสิทธิภาพ พบว่า ครูจำนวนทั้งหมดมีความเห็นที่สอดคล้องกันว่า ควรมีการจัดฝึกอบรมสัมมนาบุคลากรให้เพียงพอต่อความต้องการของครู และมีการบรรจุไว้ในแผนงานประจำปี ทั้งนี้เพื่อพัฒนาบุคลากรให้จัดทำแผนการสอน และนำไปใช้สอนนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยครูจำนวนส่วนใหญ่ (จำนวน 9 คน) เห็นควรมีการจัดภาคเรียนละ 1 ครั้ง มีครูจำนวน 1 คน เห็นว่าควรจัดภาคเรียนละ 1 ครั้ง และมีการติดตามผลประเมินผลอย่างต่อเนื่อง

การสนับสนุนและพัฒนางานด้านวิชาการของหน่วยงาน พบว่า หน่วยงานมีการส่งเสริมและพัฒนางานวิชาการ โดยมีครูจำนวนมากกว่าครึ่งหนึ่ง หน่วยงานของตนเองมีการส่งเสริมและพัฒนางานวิชาการ ในด้านที่เกี่ยวกับการสอน และการจัดทำแผนการสอนน้อย รองลงมา มีการสนับสนุนและพัฒนางานวิชาการ แต่ขาดการติดตามและประเมินผล และมีครูเพียง 1 คน หน่วยงานมีการพัฒนางานวิชาการ แต่ยังไม่ชัดเจนเป็นรูปธรรมเท่าที่ควร

ด้านความคิดเห็น ครูส่วนใหญ่มีความเห็นว่าควรมีการส่งเสริมอย่างต่อเนื่อง และมีการเสริมแรงให้กำลังใจสำหรับคนที่จัดทำแผนการสอน และมีการติดตามประเมินผลเป็นระยะ (จำนวน 9 คน) มีครูจำนวน 1 คน มีความเห็นว่าควรส่งเสริมในเชิงบวก ไม่ควรบังคับให้ครูเขียนแผนการสอนเพื่อจัดสั่ง ควรมีการประเมินจากผลงาน และครูจำนวนทั้งหมดมีความเห็นที่สอดคล้องกันอีกว่า หน่วยงานที่มีการสนับสนุนและพัฒนางานวิชาการอย่างต่อเนื่อง เป็นผลทำให้ครูหันมาสนใจ และพัฒนางานสอนและแผนการสอนของตนเองมากขึ้น

การจัดหาทรัพยากร สำหรับการจัดทำแผนการสอนให้มีประสิทธิภาพ พบว่าครูจำนวนมากกว่าครึ่งหนึ่ง หน่วยงานมีการจัดหาทรัพยากรน้อย ส่วนใหญ่จะอยู่ในรูปแบบการเชิญวิทยากรมาจัดอบรมสัมมนา รองลงมา หน่วยงานมีการจัดหาทรัพยากรสำหรับจัดทำแผนการสอนน้อย โดยเห็นว่าครูไม่มีการเรียกร้องให้จัดหรือพัฒนา ครูส่วนใหญ่ค้นคว้าศึกษาด้วยตนเอง

#### 2.4 บริบทของการจัดทำแผนการสอนให้มีประสิทธิภาพ

จากการสัมภาษณ์ครูมัธยมศึกษาจังหวัดพะเยา ที่จัดทำแผนการสอนที่มีประสิทธิภาพ ในด้านเกี่ยวกับบริบทของการจัดทำแผนการสอนให้มีประสิทธิภาพ ได้ข้อมูลดังนี้

บรรยากาศทางวิชาการในหน่วยงาน พบว่าครูทั้งหมดในหน่วยงานมีบรรยากาศทางวิชาการที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำแผนการสอนให้มีประสิทธิภาพค่อนข้างน้อย โดยเฉพาะฝ่ายบริหารไม่ค่อยเสริมสร้างบรรยากาศทางวิชาการที่เอื้อต่อการจัดทำแผนการสอน ครูส่วนใหญ่ต้องเรียนรู้

และใฝ่รู้ด้วยตนเอง มีครูเพียง 1 คน ที่เห็นว่ามีนักเรียนค่อนข้างใฝ่รู้และเอื้อต่อการจัดทำแผนการสอนที่มีประสิทธิภาพ

ความคิดเห็นเกี่ยวกับบรรยากาศทางวิชาการในหน่วยงานที่สนับสนุน และเอื้อต่อการจัดทำแผนการสอนให้มีประสิทธิภาพ ครูส่วนใหญ่ (จำนวน 9 คน) มีความเห็นที่สอดคล้องกันว่าบรรยากาศทางวิชาการที่ดีมีส่วนช่วยส่งเสริมให้ครูได้มีการพัฒนางานด้านวิชาการ โดยเฉพาะการเรียนการสอน ซึ่งจะส่งผลให้ครูพัฒนาแผนการสอนให้มีประสิทธิภาพด้วย ขณะเดียวกันโรงเรียนที่มีบรรยากาศที่ไม่ดีมีผลทำให้ครูเกิดความท้อแท้หมดที่พึ่ง และไม่มีกำลังใจในการพัฒนางานสอนของตนเอง มีครูเพียง 1 คน เห็นว่า บรรยากาศทางวิชาการไม่น่าจะมีส่วนในการจัดทำแผนการสอนของครูให้มีประสิทธิภาพ ครูควรรู้หน้าที่ของตนเองและพัฒนางานในหน้าที่ที่ได้รับผิดชอบ เป็นผู้ใฝ่รู้เป็นส่วนสำคัญกว่าที่จะทำให้ครูจัดทำแผนการสอนให้มีประสิทธิภาพ

บรรยากาศในครอบครัว พบว่าครูทั้งหมด มีบรรยากาศในครอบครัวที่เอื้อต่อการจัดทำแผนการสอนดีโดยครูส่วนใหญ่มีอิสระในการจัดทำแผนการสอนให้มีประสิทธิภาพ รองลงมามีคนในครอบครัวคอยให้คำแนะนำช่วยเหลือ มีวัสดุอุปกรณ์ช่วยในการจัดทำแผนการสอน และมีครูจำนวน 1 คน ที่คู่สมรสเป็นอาจารย์ 3 จึงมีแรงจูงใจในการจัดทำแผนการสอน

ความเห็นด้านบรรยากาศทางวิชาการในครอบครัว ครูส่วนใหญ่มีความเห็นที่สอดคล้องกัน (จำนวน 9 คน) โดยมีความเห็นว่าในครอบครัวมีบรรยากาศทางวิชาการดี มีผลทำให้ครูมีกำลังใจและมีแรงกระตุ้นในการจัดทำแผนการสอนให้มีประสิทธิภาพ โดยบรรยากาศทางวิชาการในครอบครัวที่ดี ควรจะมีสมาชิกในบ้านให้การสนับสนุน ส่งเสริมมีอิสระในการจัดทำ มีวัสดุอุปกรณ์ช่วยในการจัดทำแผนการสอน เช่น คอมพิวเตอร์ มีเอกสารตำราค้นคว้า มีครูจำนวน 1 คน อยู่ตัวคนเดียวเป็นคนที่ใฝ่รู้ในการค้นคว้าและรักการอ่าน

การให้แรงจูงใจ พบว่า ครูส่วนใหญ่หน่วยงานให้แรงจูงใจในการจัดทำแผนการสอนที่มีประสิทธิภาพ แต่เป็นส่วนน้อยส่วนใหญ่เกิดจากแรงจูงใจของตนเอง และเกิดจากนักเรียน โดยหน่วยงานที่ให้แรงจูงใจโดยการเชิญผู้เชี่ยวชาญ และผู้จัดทำแผนการสอนที่มีประสิทธิภาพ (อาจารย์ 3) มาให้คำแนะนำจัดให้มีการศึกษาดูงาน มีครูเพียง 1 คน หน่วยงานไม่ให้แรงจูงใจ

ความคิดเห็นด้านการให้แรงจูงใจของหน่วยงานในการจัดทำแผนการสอนให้มีประสิทธิภาพ ครูจำนวนทั้งหมดมีความเห็นสอดคล้องกันว่า หน่วยงานควรมีแรงจูงใจให้ครูจัดทำแผนการสอน โดยควรให้แรงจูงใจในด้านการให้ความดีความชอบ การให้การยอมรับ การอบรมสัมมนา และการศึกษาดูงาน

ความร่วมมือของบุคลากร พบว่า ครูทั้งหมด ได้รับความร่วมมือจากบุคลากรในโรงเรียน โดยได้รับความร่วมมือในด้านต่าง ๆ คือ ให้เยี่ยมเอกสาร ให้ความคิดเห็น ตอบแบบสอบถาม มีครูจำนวน 6 คน ฝ่ายวิชาการให้ความร่วมมือมากที่สุด รองลงมา บุคลากรในหน่วยงานส่วนใหญ่ยังขาดความชำนาญในการจัดทำแผนการสอน ซึ่งไม่พร้อมที่จะให้ความร่วมมือในการจัดทำแผนการสอนให้มีประสิทธิภาพ

ความคิดเห็นด้านร่วมมือของบุคลากรในการจัดทำแผนการสอนให้มีประสิทธิภาพ ครูส่วนใหญ่ มีความเห็นสอดคล้องกันว่าบุคลากรในหน่วยงานมีส่วนน้อยที่มีส่วนช่วยในการจัดทำแผนการสอน (จำนวน 8 คน) ส่วนครูอีกจำนวน 2 คน ได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดีในเรื่องการให้คำแนะนำ การแสดงความคิดเห็น และการให้กำลังใจ โดยครูทั้งหมดมีความคิดเห็นเชิงเสนอแนะว่าหน่วยงาน ควรให้มีการสนับสนุนให้บุคลากรมีความรู้ความสามารถในการจัดทำแผนการสอนให้มีประสิทธิภาพให้มาก

การพัฒนาบุคลากร ครูส่วนใหญ่ระบุว่า ผู้บังคับบัญชามีการพัฒนาบุคลากรให้จัดทำแผนการสอนให้มีประสิทธิภาพอยู่ในระดับน้อย ไม่ชัดเจน (8 คน) มักให้เขียนแผนการสอนโดยไม่มีการประเมินผล วิธีการพัฒนาบุคลากรของผู้บริหาร ได้แก่ การจัดประชุมสัมมนาอบรมเชิงปฏิบัติการ มีครูจำนวน 2 คน ระบุว่า ผู้บังคับบัญชาไม่มีการพัฒนาให้บุคลากรจัดทำแผนการสอนที่มีประสิทธิภาพ

### 3. ปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำแผนการสอนให้มีประสิทธิภาพ

จากการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการสัมภาษณ์ครูมัธยมศึกษาจังหวัดพะเยา ที่จัดทำแผนการสอนที่มีประสิทธิภาพ พบปัญหาและอุปสรรคในการจัดทำแผนการสอนให้มีประสิทธิภาพ ประมวลสรุปได้ดังนี้

3.1 ปัญหาและอุปสรรคที่เกี่ยวกับตัวครู พบว่า ครูส่วนใหญ่ระบุความเข้าใจในเรื่องทักษะกระบวนการยังไม่ละเอียดเพียงพอ เนื่องจากเอกสารตำราระบุไม่ชัดเจนในรายละเอียด (9 คน) ทำให้ต้องศึกษาจากแหล่งค้นคว้าค่อนข้างมาก การจัดทำแผนการสอนบางครั้งเกิดความท้อแท้ เบื่อหน่าย เนื่องจากเขียนแผนไปแล้วนำไปใช้ แล้วปรากฏว่ายังไม่สามารถสอนให้เด็กเข้าใจได้ ต้องนำมาปรับปรุงแก้ไขหลายรอบ และการเขียนแผนการสอนบางครั้งจึงเกิดปัญหาทางด้านความเครียด และปวดหลัง เนื่องจากต้องนั่งนาน และเขียนตอนมีสมาธิ ด้านเวลาบางครั้งต้องขาดช่วงของการเขียนแผนการสอน เนื่องจากมีงานเข้ามามาก เช่น ต้องทำภาระกิจของครอบครัว ความพร้อมของนักเรียน งานของโรงเรียนที่นอกเหนือจากงานสอน มีครูจำนวน 1 คน

มีความสับสนในเรื่องหลักสูตรบางรายวิชา เนื่องจากทางกรมวิชาการได้ปรับเปลี่ยนโครงสร้างของหลักสูตร

3.2 ปัญหาและอุปสรรคในด้านองค์ประกอบพื้นฐาน ครูทั้งหมดระบุว่าหน่วยงานไม่มีการกำหนดนโยบายที่จะส่งเสริมให้ครูได้จัดทำแผนการสอนอย่างจริงจัง เนื่องจากยังขาดผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแผนการสอนที่มีประสิทธิภาพ ผู้บริหารให้ความสำคัญในการจัดทำแผนการสอนค่อนข้างน้อย นอกจากนี้ครูจำนวนทั้งหมดยังเห็นสอดคล้องกันอีกว่า ได้รับการสนับสนุนด้านวัสดุอุปกรณ์ในการจัดทำแผนการสอนค่อนข้างน้อย ไม่เพียงพอต่อการจัดทำแผนการสอนให้มีประสิทธิภาพ ต้องใช้วัสดุอุปกรณ์ส่วนตัว เช่น คอมพิวเตอร์ กระดาษ เอกสารประกอบการเขียนแผนการสอน ต้องจัดหาและค้นคว้าเอง ขาดสื่อ อุปกรณ์ ช่วยเสริมการเรียนรู้การสอน

ด้านงบประมาณที่สนับสนุนการเขียนแผนการสอนค่อนข้างน้อย ต้องออกค่าใช้จ่ายส่วนตัวในการจัดทำแผนการสอน งบประมาณที่ได้ส่วนมากจะเป็นงบประมาณในเรื่องของการส่งบุคลากรเข้าอบรม

แหล่งค้นคว้าในการจัดทำแผนการสอนมีน้อย ในห้องสมุดโรงเรียนจะเป็นเอกสารตำราเกี่ยวกับเนื้อหาวิชา โรงเรียนไม่มีแหล่งค้นคว้าเกี่ยวกับการจัดทำแผนการสอนของครู ต้องค้นคว้าหาจากแหล่งค้นคว้าที่อื่น ได้แก่ ห้องสมุดประชาชน ห้องสมุดจากสถาบันการศึกษา ระดับอุดมศึกษา จากต่างจังหวัด ผู้เชี่ยวชาญที่รู้จักและผู้ที่ดำรงตำแหน่งอาจารย์ 3

การให้คำปรึกษาในการจัดทำแผนการสอนของหน่วยงาน ส่วนใหญ่รับคำปรึกษาจากฝ่ายวิชาการในบางเรื่อง เช่น ในเรื่องเอกสาร วัสดุอุปกรณ์ หน่วยงานขาดผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญในเรื่องของการจัดทำแผนการสอน มีบางครั้งที่ได้ให้ศึกษานิเทศก์มาให้คำปรึกษาแต่น้อยครั้ง ต้องไปขอคำปรึกษาจากบุคคลภายนอก (อาจารย์ 3) และผู้เชี่ยวชาญเอง

3.3 ปัญหาและอุปสรรคด้านโครงสร้างและระบบบริหารงานของหน่วยงาน พบว่าครูมากกว่าครึ่งหนึ่งรายงานว่า ฝ่ายบริหารขาดการติดตามประเมินผลการจัดทำแผนการสอนอย่างต่อเนื่อง มีการกำหนดเป็นนโยบายแต่ไม่ชัดเจน การจัดอบรมสัมมนายังไม่เพียงพอ เมื่อมีการจัดอบรมการทำแผนการสอน แล้วขาดการติดตามในเรื่องการสอนของครู หน่วยงานมีการจัดหาทรัพยากรที่จะมาสนับสนุนให้ครูจัดทำแผนการสอนน้อย ครูต้องดิ้นรนและหามาด้วยตนเองเป็นส่วนใหญ่

3.4 ปัญหาด้านบริบทของการจัดทำแผนการสอน พบว่า ครูทั้งหมดให้ความเห็นที่สอดคล้องกัน คือ ในหน่วยงานมีบรรยากาศทางวิชาการที่จะสนับสนุนค่อนข้างน้อย โดยเฉพาะ

ฝ่ายบริหารให้ความสำคัญในการจัดทำแผนการสอนน้อย ขาดการติดตามและประเมินผลอย่างต่อเนื่อง ครูขาดที่ปรึกษาและผู้นำ ขาดการประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง ภาระงานที่ปฏิบัติในโรงเรียนมาก ครูต้องค้นคว้าและใฝ่รู้ด้วยตนเอง หน่วยงานให้แรงจูงใจในการจัดทำแผนการสอนน้อย ไม่สร้างแรงจูงใจ แต่เป็นการบังคับทำเพื่อเสนอฝ่ายบริหาร ไม่มีการตรวจสอบที่ถูกต้อง เนื่องจากขาดผู้เชี่ยวชาญที่แท้จริง ครูจัดทำแผนการสอนด้วยตนเอง และผ่านการประเมินจากหน่วยงานต่าง ๆ มาแล้ว ถึงจะมีการยกย่องและให้เกียรติเป็นครูแกนนำ

การพัฒนาบุคลากรให้จัดทำแผนการสอนให้มีประสิทธิภาพ มีค่อนข้างน้อยไม่ชัดเจน ขาดการติดตามอย่างต่อเนื่อง ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นการจัดการอบรมสัมมนาเชิงปฏิบัติการ ครูให้ความรู้ความเข้าใจไม่ละเอียด พอปฏิบัติจริงเกิดปัญหาแล้วไม่มีที่ปรึกษาที่จะแนะนำ บุคลากรในโรงเรียน ส่วนใหญ่ขาดความเชี่ยวชาญไม่สามารถให้คำแนะนำเกี่ยวกับแผนการสอนได้ ส่วนมากจะให้ความร่วมมือด้านอื่น เช่น ให้กำลังใจ ให้ความคิดเห็นแผนการสอน